

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt Primvm. Excerptæ rei nummariæ: Prima singularis industria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

P A R S T E R T I A
EXCERPTORVM DIVERSVS VSVS,

S E V

MVLTIPLEX INDVSTRIA EXCERPENDI.

CAPVT PRIMVM.

Excerptæ rei Nummaria: Prima singularis industria.

Ergo dimidium solis hodierni nostra sibi dissertatio vindicabit. Ita sesquidies colloquium nostrum finiet. Ducamus à Jove principium. Selecta excerpere, & prava mores non corrigere, labor sterilis, vanus, inutilis. *Vnus edificans, & unus destruens, quid prodest illis nisi labor? Multa scire, seipsum ignorare, scientia periculosissima, turpissima ignorantia. Præceptoris mei dictum, sedulo commemorari: Qui proficit in litteris, & deficit in moribus, plus deficit, quam proficit. Inutilis, imò noxia scientia omnis prudentiæque est se creta à probitate morum. Misera & ambitiosa vita, quæ finem tantum habet sciri aut scire! Multi celebres fuere improbi, quorum gloria fumus. Jungenda est virtus litteris. Omnia huc eant, & subserviant. Ipsa eruditio sit ornamentum tantummodo, vel adjumentum. Decretum nobis sit bene hinc vivere, cum modestia & prudentiâ æquor hoc transire, sapere tumidum & undosum. Quod tibi, & doctrinæ debes, exolve; sed cave virtutem litteris posterioriorem habeas. In uliginoso agro qui molem struit, ruinam struit, quâ sepeliatur; virtus qui doctrinam jungit, adfert gladium quo lædatur.*

Philetas Cous Monogrammus ille, cum corpore tam macro esset, ut non tantum impulsu ictus, sed etiam vehementiori vento concussus in terram daretur, plumbeis uti soleis solebat, ut consisteret: sic tu debes, quisquis pallorem à chartis, maciem à studiis trahis, virtutem tibi substernere, ne admiratione tui afflatus in perniciem rapiaris, ac concidas. Ita igitur excerpamus & notemus, ut nos ipsos non transeamus subinde multâ duriusculâ notandos.

Augustus Imperator, quod Tranquillo credimus, nepotes suos & notare docuit & notare, aliæque iis rudimenta ipsemet plerumque tradidit. Geminam hanc notandi & notandi artem à teneris unguiculis adolescentibus discabant tam Athenis, quam Romæ. Idem Tranquillus de Caligulâ prodidit, quod ad cetera magnopere docilis, notare tamen nescierit, tamquam potestatem hoc nemo nesciret. Hinc verbo veteri in hominem illiteratum & rudem dicitur: Neque notare scit, neque litteras.

Faultine, notatorem te non cupio, sed notatorem, Simiographum te volo & Notarium, qui sedulâ manu annotet, quidquid in scriptoribus est farinæ lætioris. Notandi modum ostendi: utilitatem ejus experientia monstrabit. Vidisti Lemmata cum suo Indice; vidisti Adversaria & Historica cum suis quæque Indicibus. In- cipe tuis Excerptis has triplices classes aptare, & brevi non modicum profectum senties. Existimo ego nil esse rerum annotatu dignarum, quod non in unam aliterum quam trium classium reduci possit. Quod si aliquid

Tom. II.

At tam exoticum occurrat, ut in nullam ex his classibus revocari commodè queat, infra monstrabo locum, quod tale quid extrahatur. Hæc autem triplex Excerptendi ratio ita constituta est, ut, si die unico vel centum scriptores, & idiomatis etiam diversi, adeas, ut excerpas, id commodissimè sine rerum confusione, sine chartæ dispendio, discrimine servato, ordine salvo præstare possis. Nam etsi res enotare in ipsis classibus miscantur, ab Indice tamen distinctè ac compendiosè tam oculis, quam memoriæ subjiciuntur. Neque solum scriptores Philologos & Oratores sacros, sed Philosophos, sed Medicos, sed Jurisconsultos ac Theologos, sed eujuscumque artis ac scientiæ sectatores studiosos annotamenta hæc plurimum juvabunt, modò non desit industria.

FAVST. Aut ego me valde fallo, aut tu plures alios Excerptendi modos observas. Videor mihi horum aliquid inter tua vidisse, sed tu hæcenus id vasto silentio pressisti. Quæso te, apud cognatum hæcæla, quod etiamnum later recondita industria. **E**VLG. Eblandiris suaviter: quod industriam vocas id genus studii, meo sensu loqueris. Nam id omne quod restat explicandum, Industrias singulares appello. Et quandoquidem amicorum preces imperia sunt, exequar quod rogas, & in amicas aures arcaniora quædam instillabo.

Primum omnium est: Triplicem illam classem, quam priore parte tradidi, ego sextuplicem habeo, nimirum Lemmata sacra & profana, Adversaria sacra & profana, sic & Historica sacra & profana, cum suo quæque indice. Tibi autem & plerisque omnibus aliis id suadendum non videbatur. Minus operosum, & minus molestum est tres classes adornate, quam sex. Itaque in primam classem Lemmatum tam sacra quam profana sine omni operositate conferri possunt. Idem de alterâ & tertiâ Adversariorum & Historicorum classe affirmo; sacris & profanis una classis sufficit, mixtura minimè absurda, modò index sit accuratus. De sextuplicem uti non suadeo, ita nec prohibeo; assero non esse necessariam. Nisi quis fortè sacra simul & profana tractet studia, nec molestum putet versare plures libros. Aliis omnibus ad omnia Excerpta satis sunt tres explicatæ classes. Hoc primum est, quod inter amicos non censui dissimulandum, sed de hoc ipso paulò potest plura.

Alterum est: Industrias quasdam singulares familiarissimè hæc exponam. Harum prima sit Res nummaria cum suo indice. En volumen soli pecuniariæ rei dicatum. Hæc pleraque omnia referri potuissent ad Historiam. Quia tamen præcæ ac nostratis monetæ inter se collatæ notitiam paucissimi habent, & plurima hæc notatu dignissima occurrunt, placuit in librum separatim excerpere, quæcumque pretium & monetam spectant. Nec operæ unquam pœnituit. Res mihi hæcenus fuit utilissima. In hoc volumine breviter perscripti, quid as & omnes assis partes, quid sestertius, & sestertium, quid denarius, quid libra Romana, quid philippeus, quid talentum tam auri, quam argenti sit: hæc de didrachmo, tetradrachmo, Bove, statere, siculo, Tresse, Decusse, Centulle, Calculo æris signati dilucidus ac brevis contextus loquitur. Hæc Excerptendi industriâ eò progressus sum, ut nulla facillè in præcæ scriptore mentio fiat

T t t

monetæ;

Fornerium lib. 3. Rerum quotidianar. cap. 1. & 3. Lipsium Centur. 1. ad Belgas. epist. 27.

Arcaniora quædam circa excerpentia instillantur.

Primum:

** Infra c. 4.*

Secundum. Industrias singulares: 1. Res nummaria cum suo indice.

Excerptæ rei Nummaria: Prima singularis industria.

monetæ, vel computationis, quam non è notis meis A
 perspectam habeam. Ex iisdem omnium rerum pretia;
 præcipuè veteri ævo elictata, facillimum est indagare;
 cum hic omnem Hebræam, Græcam, Romanam mon-
 etam comprehenderim. Hic notes, Faustine, velim:
 Quandocumque ego de meis que Excerptis men-
 tionem facio, tu semper prisorum illud memineris,
Præscini a. Quod illis tantumdem erat perinde si dic-
 rent: Hoc sine omni astanti dictum esto. Aut: Absit
 dicto invidia. Et quid ego me meaque apud aures tam
 amicas & familiares jactem? Tecum ego velut mecum
 ipse loquor, hoc est, sincerissimè & candidissimè, &
 quem non velem, nil possim celare. Quod enim apud
 alios silentii & modestiæ velo tegerem, id apud te
 liberrimè proloquor. Sed exemplis, quod dixi demon-
 strabo.

Christi
 venditi
 pretium
 quale.

Cupias fortassis scire, idque ante omnia, Christi Ser-
 vatoris venditi pretium quale fuerit. Sententiæ hinc di-
 versæ. Quæ mihi visa sit verisimillima, significabo, ubi
 prius scriptores, quos hac in re consului, nominavero.

Varias hac in re sententias recitat Mathæus Hostus
 l. 4. de Re nummaria, cap. 5. Sententia Hosti est, fuisse
 duodecim coronatos. Coronatum (quod notes Fau-
 stine) seu philippeum semper pro 20. nostratibus ba-
 ciis, seu 40. sestertiis sumo. Benedictus Pererius, tom. 4.
 in cap. 37. Geneleos, ait Josephum à fratribus vendi-
 tum 8. coronatis seu philippeis, quia viginti argentis.
 Cornelius à Lapide Josephum asserit venditum 20. flo-
 renis Brabanticis: non enim decuit tanti servum, quanti
 Dominum vendi. Brabanticus autem florenus idem est,
 quod siclus, stater, argenteus, hoc est, 4. drachmæ,
 seu 8. nostrates bacii, 16. sestertii. Plura de hoc Lori-
 nus in cap. 4. Actor. v. 37. Bosquier Codrus, conc. 31.
 cap. 2. Cæsar Baronius, & post eum Henricus Spon-
 danus, anno 34. num. 7. præstant fuisse 30. libras argenti,
 seu 330. philippeos. Verosimillimam, et ego quidem
 judico, sententiam dixit Jacobus Saliarius, tom 6. An-
 nal. vet. Testament. anno Christi 34. pag. 890. qui
 eam summam arbitratur fuisse 36. Francorum b cum
 quadrante. Cum eo sentit Joan. Baptista Villalpandus,
 & Hieron. Pradus, tom. 3. in Ezech. part. 2. lib. 2.
 disput. 4. cap. 31. Ita etiam sentit Cornelius Jansenius,
 Emanuel Sà, Joannes Maldonatus, Sebastianus Barra-
 dius, rejectâ sententiâ de 330. coronatis. En pretio tan-
 tillo pretium orbis vœniit.

Hoc solum exempli locè attulerim. Vis alia complu-
 seula? accipe compendio, è quibus Romanorum, &
 prisici ævi opulentiâ nocenda.

Quadringenta sestertia, hoc est, 10000. coronati, seu
 philippeii, erant census equestris sub Julio Cæsare.

Tributum
 Romanorum
 quale:

Tributa Romanorum collectam sumpta censentur
 fuisse 50351. quinquaginta millia, trecenta, quinquaginta
 unum talenta argenti Attica. Villalpandus, tom. 2.
 in Ezechiel. l. 5. disp. 3. c. 48. Unum talentum Atticum
 argenti 600. philippeii. Tributum annuum Romano-
 rum præstant aliqui fuisse univèrsim 140. milliones auri.
 Budæus l. 3. & 4. de Assè, Romanas opes extendit.

Darii ex
 Asiâ & Li-
 byâ.

Tributum Dario ex Asiâ, & aliquantulum ex Libyâ
 obveniebat, talentorum quatuordecim millia, quingen-
 ta sexaginta; quod è Atticum talentum minus intelligat
 Herodotus lib. 3. cum dicat Euboicum, erit hoc tribu-

a *Præscini, aut Præscine dicebant veteres, Gell. l. 10. Noct. Atticar. c. 24. mihi pag. 336. Præscine de præscini, Præscini de futuro dici notat Scaliger. Plautus, Præscini hoc nunc dixerim. Alibi: Ad laudem additio, Præscini. Ad amolendum scilicet fascinum. Et invidiam, ubi quis impensius aut laudaret ipse se, aut præscini ab alio laudaretur. Vide Stevachium in lib. 3. Floridorum Madalensis.*
 b *Francus usitate ac passim pro nostratibus novem bacii, seu, viginti argenti sumitur. Parisiis Francus decem baciorum, in Lotharingiâ sex baciorum habet pretium.*
 c *Coronatus dicitur Philippus à quatuordecim baciorum. In istis verbis videtur esse veritas, ut dicitur Coronatus dicitur Philippus, à quatuordecim baciorum dicitur.*

tum coronatorum, seu philippeorum, 8736000. ut jam ordine dicemus.

Cervical regium Darii Codomanni, prout scribit Cervical
 Chares Mitylenæus apud Athenæum, è divitiarum & regni Da-
 deliciarum pervenit, ut ad caput cubilis regii conclave
 haberet medio pariete distinctum, eâ capacitate, qua
 quinque lectos contineret: in hoc semper quinque millia
 talentum auri aservata, sunt meo calculo 33750000. a
 coronati. Ipsum verò conclave, *Cervical regium* appel-
 lari solitum. E regione hujus, aliud fuit conclave trium
 lectorum, in quo tria millia talentum argenti. Sunt
 1800000. coronatorum b. Hoc *Scammum suppedaneum*
 regis appellatum. In ipso regis cubiculo viris erat aurea,
 gemmis ponderosa, eaque veluti pergula regio cubili
 obtendebatur. Hæc vitis ramos habebat peniles ex la-
 pillis æstimatissimis compositos. Non procul ab eâ crater
 aureus collocari solitus Theodori Samii officio
 nobilis. Ita Villalpandus, tom. 2. in Ezech. lib. 5. disp. 3.
 cap. 59. Vide alium calculum Pererii in Daniele, l. 2.
 ubi de opibus Persarum, in illa verba: *Post te conjurget
 aliud regnum.* Hic idem Darius, Q. Curtio teste, lib. 5.
 hist. c. 26. legatos ad Alexandrum Magnum misit hoc
 rogatur: Matrem & duas virgines filias redde: pro tribus
 corporibus triginta millia talentum auri precatur acci-
 piat. Sunt meo calculo 202500000. c. Pro reliquis capi-
 tivis triginta millia talentum argenti, seu 18000000. d
 philippeorum, five coronatorum spondet. Ita Justinus
 l. 11. hist. mihi p. 93. Porro Dario ex Asiâ tributum obve-
 nit, uti Herodotus testatur l. 3. quatuordecim millia, &
 quingenta sexaginta talenta. Quod si Atticum, vel Eu-
 boicum & minus designerent, erunt 8736000. e. coronati.

Bucephalus equus Alexandri Magni, emptus dicitur
 tredecim talentis, seu 7800. coronatis. Agell. l. 5. c. 2.
 De virtute hujus equi, Curtius lib. 6. ante med. Hic
 equus nudus conscendendum se equisoni suo præbebat,
 ornatus regis phaleris neminem, excepto Alexandro,
 admittebat.

Demosthenis facultates, ipso teste in I. contra Apho-
 bum, erant quindecim talenta, seu 9000. coronati.

Isocrates unicam orationem vendidit viginti talen-
 tis, seu 12000. coronatis. Plinius l. 7. c. 30. initio.

Julius Cæsar quinquaginta talentis, seu 30000. cor-
 onatis, se redemit à piratis apud pharmacusam insula-
 lam. Tranquillus in vitâ illius.

Idem Cæsar duas tabulas, Medeam & Ajacem Ti-
 momachi, in templo Veneris genitricis dicatur, emit
 octoginta talentis, seu 48000. coronatis. Plin. lib. 7.
 c. 38. Idem lib. 5. c. 4. alium habet numerum, & plene
 lib. 35. cap. 11.

Cleombrotus, vel Theombrotus, medicus, accepit
 à Ptolemæo pro servato Antiocho rege, centum talen-
 ta, seu 60000. coronat. Plin. l. 7. c. 37. Tanti quoque
 licitatus est Attalus rex unam Aristidis Thebani picto-
 ris tabulam. Plinius lib. 7. cap. 37. qui idem præne nar-
 rat aliter, l. 35. c. 4. & melius, cap. 10. libro eodem.

Stipendium militare olim hoc fuit. Pediti Romano
 decem asses, seu aris, quotidie pro stipendio dabantur,
 hoc est, denarius unus, seu duo victoriat, aut 4. sestertii:
 Auctor Tacitus, lib. 1. Annal. ab Excessu Augusti.
 Centuriones duplex stipendium, & equites triplex me-
 rebant. Stipendium ergo menstruum, tres aurei coro-
 nati,

Stipendium
 militare:
 Peditis
 Romanis.

a *Trigeset ter milies mille, septingentes quinquages milie coronati. Drex vnd dreissig tausent mat tausent / siben hundert vnd funffzig tausent Cronen. cam philippum dicimus, semper intelligimus ein zwanzigbader / das ist / ein Subterronen / oder ein Philiphthaler / oder Guldthaler / oder auch Goldgulden / wie die Münz vor Jahren gieng. Assentuntur 1790 pu- blica eruditus viro.*
 b *Decies octies centena millia coronatorum, Achtzehnen hundert tausent Cronen.*
 c *Decentes milies mille, vierstet quinquies centena millia zwanzighundert tausent mat tausent / funff vnd zwanzig hundert tausent Cronen.*
 d *Decies octies milies mille, Achtzehnen tausent mat tausent Cronen.*
 e *Octies milies mille, septingenta triginta sex milia. Neht tausent mat tausent / siben hundert sechs vnd dreissig tausent Cronen.*

nati, seu philippæ, diebus triginta in mensem numeratis. Centurioni sex coronati, in mensem; equiti novem fuerunt. De Stipendio instituto, Livius l. 4. non procul à fine. Factum id anno Urbis conditæ ccc. xlix. prius suo ære militabant.

Sed exemplorum abundè satis est. E solis Excerptis talibus, Faustine, liber iste, quem cernis, conscriptus est; hæc vetera, nova; prisca, recentia mixtim, pleraque omnia historica sunt, nec aliò, quàm ad rem sumptuariam spectantia. Hinc omnigenas priscorum opes, vestigalia, expensas, luxum, facili compendio licet discere. Nihil ambige, quin Hebræorum regum, præcipuè Davidis & Salomonis, thesauros pæne immensos fideliter annotarim. Ea hæc legi prohibet angustum tempus. Sunt aliquot paginæ, quas de factâ & politicâ regum illorum opulentia conscripsi. Obstupescendi & profusius incredibiles thesauri tam à patre, quàm à filio sunt congesti. Quamvis Salomonis luxus eò virium excreverit, ut vel aureos montes concoxerit; demum reverà cæperit egere, & novis exactionibus mulgere subditorum marsupia. Ita Salomon ærarium longè quàm opulentissimum delevit luxu, quod parens illius tot bellis non tantum non exhauserat, sed accumularat. Summatim dicam quantum thesaurorum rex David templo struendo reliquerit, idque ratione Germanicæ, Italicæ, Hispanicæ, Gallicæ monetæ.

Fundamenti loco sit facta pagina, & Regum Chronicon, seu Paralipomenon liber primus, caput vigesimum secundum, & vigesimum nonum: hæc auctoritas divina testatur à Rege David ædificando templo præter ligna cedrina, ferrum, æs, gemmas, destinata centum & octo millia talenta auri, argenti verò decies centena & septemdecim millia, si etiam Hebræorum procerum conjuncta munificentia in computationem veniat. Hæc omnia auri & argenti talenta pæne ter millies decies centena millia nummorum nostratium aureorum efficiunt. Ita Hieronymus Pradus, tom. x. in Ezech. præfatione. Cornelius à Lapide hunc calculum subducens: Salomoni, ait, pro templo pater reliquit bis mille & quadringentos milliones auri. Unum millionem vocat decies centena millia aureorum. Fuit ergo hæc auri summa incredibilis, & quæ vix totâ Europâ hodie reperitur.

Ratione monetæ Italicæ illa tot auri & argenti talenta, faciunt scutatos Romanos aureos 3282134024. hoc est, tricies bis millies, octingentes semel & vicies centena triginta quatuor millia, viginti quatuor scutatorum Romanorum aureorum, seu ter mille ducentos octoginta duos milliones, insuper centum triginta quatuor millia, & viginti quatuor scutatorum aureorum.

Ad calculum Hispanicum illa auri & argenti moles collata constituit 2812008375. Hispanicorum auri scutatorum, hoc est, duo mille octingentos duodecim milliones, dein octo millia trecentos septuaginta quinque scutatos Hispanicos. Ita Joannes Baptista Villalpandus, tom. 2. in Ezech. lib. 5. disp. 3. cap. 43.

Ad monetam Gallicam vis illa pecuniæ comparata conficit 2745051666. hoc est, bis mille septingentos quadraginta quinque milliones, unum & quinquaginta millia, sexcentos & sexaginta sex aureos nummos Gallicos. Hanc auri summam, ut tota ex auro sit, non ferrent decem millia carruum nongenti & octoginta, quamvis singuli currus ducenta & quinquaginta millia aureorum ferrent. Hæc carptim de thesauris ad struendam templi præparatis.

Potro de opificibus, qui templum eduxerunt, eorumque incredibili numero, de Salomonis familiâ, de ejusdem victu, annuo censu, & quidquid sumptuum ad hunc regem pertinet, in meam rem Nummariam fideliter excerpti. Idem non difficulter assecutus sum circa Cesarum, Regum, Principum aliorum opulentiam, &

supellectilem gemmeam. Hæc certè non erant negligenda, cum occurrerent. Cum autem annotationum harum innumera sint, in certum eas volumen conjiciendas censui. Et feci operæ pretium. Nec prisca solum, sed & recentia, & nostra crebrius subnotavi. Exempli gratiâ, jucundum illud de Carduis fativis. Eorum incredibile pretium & veteri, & nostro ævo est.

Plinius de hoc non sine grandi admiratione: Poterant, inquit, videri dicta omnia, quæ in pretio sunt, nisi res maximi questus restaret, non sine pudore dicenda. Certum est quippe carduis sativos apud Carthaginem magnam, Cordubamque præcipuè, festertia sena millia (quis credat? sunt ipsi 150000 philippæ) ut parcius, reddere. Quoniam possunt quoque terrarum in gancam vertimus, etiam ea, quæ refugunt quadrupedes conscia. Ego ipse, Faustine, hisce meis oculis vidi veluti agellum pulchro ordine cardulis fativis confitum, de quibus horti herus affirmavit, magnam se his gratiam facere, quibus singulos carduos, singulis denariis, hoc est, duobus victoriatis, aut quatuor sestertiis vendat.

Adde illud non adeò prisca, Justinianus Barbarus, Senator Venetus in manuscripto de bello cum Austria hæc habet: A patre meo audivi, iussu Senatûs populique Veneti, Jacobo Sannazario pro verficulis, quibus urbem nostram laudarat, sexcentos aureos esse datos. Versus memoriâ teneo, sunt isti:

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis
Stare urbem, & toti ponere jura mari:
Nunc mihi Tarpeias quantumvis Iupiter arces
Objice, & illa tui membra Martis, ait.
Si pelago Tyberim præfers, urbem aspice utramque:
Illam homines dicat, hanc posse fuisse Deos.

Pro singulis his verficulis centeni aurei poetæ numerati sunt. O versus verè aureos! Hæc omnia tantummodò in exemplum & paradigma monstrò. Vis etiam indicem inspicere? En duo characteres, quorum in superioribus nulla mentio.

Seneca opes.
Statua aurea Claudii, & columna argentea.
Salaria diversorum.
Sardanapalus ardet cum auri summa multè maximâ.
Saxani quantum annuatim pendant Romanis.
Sepulchro Davidis aperto quantum adstulerit Hyrcanus.
Silentium injiciunt Oratori duodecies HS.
Syngrapha unica cædres HS.
Serici proventus annui.
Sepulchrum Christi Domini quàm lucrosum Turcis.
Sacerdotium novum Claudio quanti steterit.
Sepulchrum Amasis sumptuosum & admirandum.
&c. &c.

Adde & sequens Indicis elementum.
Tributum Antonio & Pompeio & Asiâ.
Tabulas duas Timomachi Cesar emit 80. talentis.
Tabulam Aristidis rex Attalus 100. talentis licitatus est.
Tabulam Argonautarum quanti mercatus Hortensius.
Tabula Bularchi auro repensâ.
Tyberinus quantum pecunia coegerit, Caligula absumpsit.
Tolosanum aurum.
Turcici Imperatoris reditus annui.
Tapetia Babylonica 20000. philippæorum.
Turris Pharos 800. talentis adificata.
Testamentum Herodis.
Teloni Brabantici ratio.
&c. &c.

Atque hæc prima est earum, quas singulares Industrias appello, Res pecuniaria, pleraque omnis historica, quæ reverà plurimum lucis, tam veteri, quàm recentiori historiæ allucet. Tu si nolis hujuscemodi Notas in volumen proprium digerere (quod etiam non suadeo) in Historica refer, quod hujus generis censueris enotandum. Hæc mea pauca in exemplum dedi. Ita igitur

Plin. lib 10. Natur. hist. cap. 8. post med. mihi pag. 451.

Versus sexcentis aureis venditi.

Quantum

Cor. in

Rebatio

Ad moneta

Tabulas de

prima, sed singularis industria est. Non omnium est, scio, illam imitari. Ego autem hanc excerpenti methodum eâ causâ proposui, sed & reliqua ejus generis propositurus sum, partim ut apud amicos nihil Excerpitorum tegerem, aut dissimularem, partim ut Excerpenti non tantum primum modum, quod promisi, sed & varium usum integrè docerem. Sed manum de tabulâ: industriam singularem alteram examinemus.

CAPUT II.

Altera singularis industria:

Lusus Urbani, faceria, sales, & joci.

Secunda singularis industria Lepores & historicam hilaritatem sectatur.

EVLOG. Hic priori longè grandius volumen porri-go, dictis ac historiis festiviorebus referam. Hæc altera singularis industria est, Lepores & historicam hilaritatem sectata. En librum minimè gracilem, amœniore historiâ plenum. Hic gaudium & risus habitant, & unus in his ordo est sine ordine. Index, ut priora omnia, ita hæc suis quæque elementis distinguit. Scitamenta, nuces, & mellita crustula pro pueris videri possunt hæc pleraque, sed mihi crede, nucleis & solidus cibus non deerit rimanti. Hæc, quamvis jocularia, politicos & urbanos mores non rarò formant, subinde docent & sacros; litterata namque monita, & ad vitas salubria, hic non infrequentia; nonnullam etiam eruditionis suppellectilem hæc chartæ subministrant. Hic apologi, fabellæ, sales ac joci, narrationes ludicræ, lepidiores historiae, omnis generis faceriæ reconduntur. Sed quod superiori capite proponebam, id repeto, idem moniturus circa sequentes industrias: Imitatores hæc in re si nullos habeam, aut paucos, non graviter indignabor. Hæc enim ferè omnia ad tertiam classem, scilicet ad *Historicam* revocari possunt. Si enim in eâ classe non judicavi sacra à profanis discernenda, nec ludicra etiam ab iis separanda existimo, ne quidquam tædii adducam iis, qui hæc in re discipuli esse non recusant.

Sed ante omnia mei voluminis frontem seu inscriptionem lege; hæc est:

Sales

DICTIS, FACTIS;
FESTIVIS, RIDICVLIS;
APOLOGIS, FABVLIS;
PRISCIS, NOVIS;
FACETIIS, IOCTIS;
EDITIS, INEDITIS;
CAVILLATIONI, DICACITATI;
URBANÆ, PAGANÆ;
MORIBVS, LEPORIBVS
AVDITIS, INAVDITIS VARIE MIXTI.

Hæc libri frons est; materia risus hic abundans & copiosa. **FAVST.** Ignosce Præceptorum optime: Humanæ gentis vitium, ut nosti, curiositas est: aures mihi pruni ad hos lepores & sales gustandos. **EVLG.** Ergo in gustulum hæc habe, sed pauca: non hincibros excudimus, sed libri specimen, methodi paradigma & exemplum proponimus, practicam, ut dixi, & mechanicam dissertationem instituumus, quæ non auribus solum, sed & oculis præceptiones datas ingerat. Ad rem.

Convivati aliquot in convivio festivius dictum:

Primus: Probat quandoque deesse astutiam,

Convivium erat non tritum Charitum, non novem Musarum, sed ultra convivii leges, plurimum amicorum. Convenerat inter eos, ut pro se quisque festivius aliquid narraret ad commendandam sui modimperatoris lautitiam.

Primus sic orsus est dicere: Vulpes prædivitis pagani domum expilatura per angustum foramen vix sese penetravit. Prædam nocte speratam & proflus opimam, lautitias se farsit, quantum quidem venter capere potuit; quem ita distendit, ut, cum egressum moliretur,

eadem viâ neutiquam jam ampliùs spatiose corpore transire poterit: dum luctatur & hæret, adest mustela, & ô! te fatum, inquit, quæ tentes nunquam successurâ: venter tibi nimium tumet: deplendus est ille prius, si quidem hoc ostio velis evadere; quare age, revome quod glutisti, & tum demum per has fores fugam capesse. Est cum & vulpi sua desit astutia. Huic proflus geminum: Serpens lagenam est illapsus per angustum os. In hac cauponâ vinum in se ingurgitavit avidissimè. Atque cum jam reditum pararet, omnem viam sibi sic inflato & magno nimium arctam reperit. Interventit vini herus, ac luctantem vidit in vino, & cum vino viperam, ad quam comiter: O mea lacertula, inquit, hæc quidem frustra conaris. Te potius rumpes, quam istud tam angustum ostium. Verum hoc age (si quidem ego tibi sim consilio) vinum, quod adeo avariter tibi ipsa propinasti, hilariter revome, & redibis viâ, quâ ivisti in hanc vinariam domum. Apologus notat eos, qui sæpe opes, quas malè glutierunt, revomere coguntur. Ita spongiæ jam turgidæ exprimuntur, tantumque reddunt, quantum biberunt. Subjungens alter: est cum philosopho sua desit scientia. **Æsopus**, ille ingenii abundans, cum hero suo non incelebri philosopho Xantho in alienam hortum concessit. Hic hortulanus philosophus velut arcanioris naturæ omnis scientissimum sacerdotem interrogans: Qui sit, mi domine, inquit, quoddam sine radice, & semine tantum lolii & inexpugnabilis graminis, tam largo & facili proventu succrebat: neque hæc manus meæ illi quotidie extirpando sufficiunt. Et licet pectus in visas herbas conculem, usque ramentum & usque sese attollunt humo, & felicissimè succrescunt. At verò olus illud, plantaque, quas cum stirpibus terræ infero, in fertas summo studio curaque foveo, non æquè tamen felici segete proveniant? Hic philosophus trepidare, & anxius versare animo, quid demum responderet. Tandem aliud ab omni eruditione suâ ipperare non potuit, quam remotum illud & frigidum: Hunc esse singularem naturæ genium. Ad hæc subridens **Æsopus**: Atqui & ego, inquit, philosophus jam sum, hoc enim gladio vel innumeros Gordios nodos solverim. Quare tam olitor, quam philosophus hominem urgent, ut, si quid nosset super eâ re scitus, proferret. Servus igitur ingenio quàm formâ commendatior; Xanthe, ait, herba, quæ hic spontè, ultrò, injustè pullulant, sunt terræ hujus germana soboles, veri filii. At verò illa, quas olitor aliunde petitas terræ obtrudit, & inserit vel nolenti, privigni sunt. Ideo non mirum novercam in hos privignos minus esse benignam, quàm in suos filios. Ergo & philosopho subinde deest scientia, ut vulpi astutia.

Dicentis vocem excipiens conviva tertius: Nonnumquam & convivatori, ait, desunt fercula. At certe non huic nostro, sed illi, qui ad tenue salinum invitare ausus diademata. Ruri quis invitaverat regem Philippum Macedonem, qui cum multis comitantibus ad cenam paucis apparatam venisset, vidissetque hospitem ob id anxium, circummisit qui amicos clam moneret, ut servarent locum rarioribus placentis, quarum expectatione, cum illi parcius vescerentur appositis, cena omnibus sufficit. Nil tale nobis hic metuendum. Veniat rex Philippus cum suis, & epulam se dignum inveniet. Ergo & convivatori subinde desunt fercula.

Imò, ait quartus, non rarò deest aurum Chrysopeo. Ad Leonem X. Pontificem Maximum ingeniosus veterator adiit, qui artem chemicam factitabat (quam hoc ævo exercent multi, qui, dum aurum quarunt, argentum etiam amittunt) libellum porrigens, quem de auro è quavis propemodum materiâ conficiendo non sine eruditionis foco conscripserat. Pontifex donum non apermatus, benevolâ manu admisit, & hominem responso liberali censuit remunerandum. Cum autem libelli

Secundus Philosopho scientiam.

Tertius: Convivatori lautitiam.

Quartus: Chrysopeo aurum.